

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5336 Методичні вказівки
щодо проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять і самостійної роботи
з дисципліни **«Кримінальне право»**
для студентів спеціальності 293 *«Міжнародне право»*
освітнього ступеня «бакалавр»
усіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2022

Методичні вказівки щодо проведення практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Кримінальне право» / укладачі: М. О. Думчиков, О. С. Бондаренко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 76 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННП

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	4
Тема 1. Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права. Поняття та структура закону України про кримінальну відповідальність.....	7
Тема 2. Вчення про кримінальні правопорушення та його склад. Стадії вчинення умисного кримінального правопорушення.....	14
Тема 3. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.....	29
Тема 4. Поняття звільнення від кримінальної відповідальності.....	40
Тема 5. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.....	50
Тема 6. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.....	59
Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності.....	64
Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.....	70

Вступ

Кримінальне право України – одна з фундаментальних (базових) нормативних навчальних дисциплін, яку вивчають у ННІ права Сумського державного університету. Ґрунтовне знання кримінального права є обов'язковою вимогою до кваліфікованого випускника-юриста, а отже, і необхідною передумовою його успішної практичної роботи. Цьому передуює окреме вивчення загальної й особливої частин кримінального права, що, незважаючи на єдність і взаємозв'язок, розглядають окремо. План курсу «Особлива частина кримінального права (порядок і послідовність викладу питань)» здебільшого обґрунтований системою чинного кримінального законодавства.

Мета: формування знань про кримінальне право, набуття навичок кваліфікування кримінальних правопорушень і призначення покарань.

Завдання: вивчення кримінального законодавства України, його принципів, підстав кримінальної відповідальності та загальних ознак кримінального правопорушення, ознак окремих кримінальних правопорушень, правил їхнього кваліфікування, відокремлення їх один від одного і суміжних із ними діянь. Потрібно навчити слухачів чітко орієнтуватися в чинному кримінальному законодавстві, тлумачити закон і грамотно кваліфікувати кримінальні правопорушення.

Унаслідок вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- загальні положення кваліфікування кримінальних правопорушень;
- елементи складів кримінальних правопорушень;

– тенденції розвитку кримінального законодавства України, керівні постанови Пленуму Верховного Суду України з питань застосування кримінального законодавства, стан судової практики;

– систему й види кримінальних покарань, умови та порядок їхнього застосування;

– види окремих кримінальних правопорушень і їхній склад;

уміти:

– тлумачити чинне кримінальне законодавство;

– точно кваліфікувати кримінальні правопорушення відповідно до закону;

– визначати характер і справедливість покарання, вибраного за конкретною справою;

– аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати відповідно до закону;

– характеризувати елементи окремих складів кримінальних правопорушень;

– виділяти відмінні ознаки суміжних кримінальних правопорушень;

– аналізувати й застосовувати положення Пленуму Верховного Суду щодо розгляду судами кримінальних справ.

Загальні методичні вказівки щодо розв’язання задач і виконання завдань

Розв’язання задач є окремою формою вивчення кримінального права. Вона спрямована переважно на набуття навичок застосування норм цієї галузі права.

Задачі необхідно розв'язувати письмово, наводити основну аргументацію висновку, що повинен ґрунтуватися на порівняльному аналізі складу кримінального правопорушення та фактичних обставин справи. Цьому повинно передувати вивчення законодавства, постанов Пленуму Верховного Суду України, спеціальної літератури.

Для виконання конкретного завдання потрібно юридично кваліфікувати описані в умові фактичні обставини справи, відобразити ті правові наслідки, що можуть спричинити зазначені обставини. Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення містить детальну характеристику всіх його ознак, описаних за прийнятою в кримінальному праві схемою: а) об'єкт; б) предмет; в) об'єктивна сторона; г) суб'єкт; д) суб'єктивна сторона.

За Конструкцією України необхідно зазначити склад кримінального правопорушення, тобто коли кримінальне правопорушення вважають закінченим, пункт, частину, статтю КК України.

Обґрунтовуючи своє рішення на практичному занятті, студентам потрібно детально проаналізувати всі фактичні обставини й відповісти на всі поставлені запитання. Рішення повинно бути вмотивованим, із відповідними посиланнями на кримінально-правові норми (а за певних умов і на інші норми права) та підкріплені теоретичними положеннями.

Тема 1. Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права.

Поняття та структура Закону України про кримінальну відповідальність

1. Кримінальне право як галузь права: поняття та ознаки.
2. Предмет і метод правового регулювання кримінального права.
3. Кримінально-правові відносини: їхній юридичний зміст, суб'єкти та предмет.
4. Завдання КК та функції кримінального права.
5. Правове забезпечення правоохоронної діяльності як основне завдання КК.
6. Охоронна функція кримінального права.
7. Регулятивна та інформаційна функції кримінального права.
8. Принципи кримінального права.
9. Принцип індивідуальної відповідальності.
10. Принципи відповідальності за наявності вини та суб'єктивного ставлення у провину.
11. Неприпустимість подвійного звинувачення.
12. Принципи справедливості, законності, гендерної рівності, спрямованості на захист прав і свобод людини, верховенства права.

Задачі

Задача 1

Гр-н Я. 15 березня 2018 року вчинив крадіжку чужого майна з магазину «Продукти» на загальну суму 240 грн, вчинивши кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 185 КК України. Я. обрано запобіжний захід, не пов'язаний із позбавленням волі. Прийшовши на робоче місце, адміністрація повідомила, що Я. звільнений за вчинене ним кримінальне правопорушення. Чи правомірно був звільнений із місця роботи Я? Якщо ні, то який принцип кримінального закону був порушений?

Задача 2

У січні 2019 року Р. разом із П. вчинили грабіж. До цього П. вчинив хуліганські дії. Їх було затримано. Дії Р. були кваліфіковані як грабіж, вчинений за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 186 КК), а дії П. – як хуліганство (ч. 1 ст. 296 КК) та грабіж, вчинений за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 186 КК). За яким принципом кримінального права осіб притягли до відповідальності?

Задача 3

Шістнадцятирічний Ш. вчинив крадіжку з магазину, був визнаний винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України. На підставі того, що Ш. вчинив кримінальне правопорушення середньої ступені тяжкості вперше, вину у вчиненні кримінального правопорушення визнав по-

вністю, суд звільнив від кримінального покарання і до нього були застосовані примусові заходи виховного характеру, а саме – застереження. Укажіть, яку функцію виконує кримінальне законодавство. Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4

Гр-н П., перебуваючи в давніх неприязних стосунках зі своїм сусідом К., спричинив останньому в процесі сварки легкі тілесні ушкодження без розладу здоров'я (ч. 1 ст. 125 КК України). Петров був звільнений судом від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням із потерпілим (ст. 46 КК). Яка функція кримінального права була здійснена?

Задача 5

Гр-н Ч. був звільнений від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Який принцип кримінального права було реалізовано в цій ситуації?

Тестові завдання

1. Що таке кримінальне право України як галузь права:

а) система юридичних норм, які встановлюють систему і види покарань, які можуть бути призначені особам, що вчинили кримінальне правопорушення;

б) сукупність кримінально-правових поглядів, ідей, понять, теорій про кримінальне правопорушення та покарання;

в) сукупність кримінально-правових норм, які визначають підстави та принципи кримінальної відповідальності, установлюють, які суспільно небезпечні діяння є кримінальним правопорушенням і які покарання можуть бути призначені особам, які їх вчинили, та підстави й умови звільнення від кримінальної відповідальності і покарання;

г) сукупність вироків судів України у кримінальних провадженнях?

2. Що є завданням кримінального права:

а) поновлення прав потерпілих від кримінального правопорушення;

б) правове забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, власності, громадського порядку, довкілля, конституційного устрою України від кримінальних правопорушень і посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням;

в) досягнення соціальної справедливості в суспільстві;

г) досягнення істини у кримінальному провадженні?

3. Що є предметом регулювання кримінального права:

а) відносини, які виникають унаслідок застосування відповідного покарання за вчинення кримінального правопорушення;

б) відносини, які виникають до вчинення кримінального правопорушення;

в) кримінально-правові суспільні відносини, які виникають у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення;

г) відносини, які виникають унаслідок застосування відповідного покарання за кримінальне правопорушення?

4. Між ким виникають кримінально-правові відносини внаслідок дії кримінально-правової норми:

а) державою та особою, яка вчинила кримінальне правопорушення;

б) державою та потерпілим;

в) прокуратурою і судом;

г) кримінальним правопорушенням і потерпілим?

5. Що становить зміст кримінально-правових відносин:

а) відносини прокуратури і суду;

б) сукупність прав і обов'язків суб'єктів відносин;

в) обов'язки правопорушника;

г) права та обов'язки потерпілої сторони?

6. Коли застосовується кримінально-правовий метод:

а) особа вчинила аморальне діяння;

б) особа вчинила будь-яке суспільно небезпечне діяння;

в) під час призначення особі покарання за кримінальне правопорушення;

г) особа вчинила суспільно небезпечне діяння, яке містить ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого кримінальним законом?

7. У чому полягає принцип суб'єктивної осудності:

- а) невинуватість особи має доводити сама особа;
- б) особа повинна бути осудною;
- в) у вину особі ставлять лише ті ознаки кримінального правопорушення, які вона усвідомлює;
- г) особа повинна усвідомлювати свої дії та бажати, щоб настали наслідки?

8. За допомогою якого механізму здійснюється охоронна функція кримінального закону:

- а) передбачення певних кримінально-правових норм в Особливій частині КК;
- б) застосування покарання до особи, що вчинила кримінальне правопорушення;
- в) завдяки загальній і спеціальній превенції;
- г) звільнення особи від кримінальної відповідальності?

9. Що може бути віднесено до предмета науки кримінального права:

- а) дослідження чинного кримінального права, а також практики його застосування;
- б) дослідження чинного кримінального права та способів попередження кримінального правопорушення;
- в) дослідження положень майбутнього кримінального закону та вивчення особи кримінального правопорушення;
- г) дослідження практики Верховного Суду України?

10. Сукупність правових норм, що визначають принципи, умови та підстави кримінальної відповідальності, коло діянь, визнають злочинами, види і розміри покарання та інші види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення, а також підстави та умови звільнення від відповідальності та покарання – це:

- а) кримінальне право як галузь науки;
- б) кримінальне право як дисципліна;
- в) загальне визначення кримінального права;
- г) позитивне (об'єктивне) кримінальне право.

11. Принцип невідворотності кримінальної відповідальності виявляється в тому, що:

а) кожна особа, у протиправних діяннях якої є склад кримінального правопорушення, повинна понести кримінальну відповідальність;

б) така особа не може бути покарана за одне і те саме кримінальне правопорушення двічі;

в) кожній особі, у протиправних діяннях якої є склад кримінального правопорушення, потрібно призначити покарання;

г) на кожну особу поширюються правила про зворотну дію кримінального закону в часі.

12. Чи використовується аналогія кримінального закону:

- а) так;
- б) так за наявності спеціальної вказівки;
- в) так, у разі впровадження міжнародного досвіду;
- г) ні?

14. У чинному КК України законодавець відмовився від криміналізації такого діяння, як спекуляція, яка була карана за КК 1960 р. Яким принципом кримінального права керувався законодавець під час декриміналізації цього кримінального правопорушення:

- а) економії кримінально-правової репресії;
- б) невідворотності відповідальності;
- в) справедливості кримінального покарання;
- г) рівності громадян перед законом?

Тема 2. Вчення про кримінальні правопорушення та його склад. Стадії вчинення умисного кримінального правопорушення.

1. Поняття та види кримінальних правопорушень.
2. Поняття, елементи та ознаки складу кримінальних правопорушень.
3. Види складів кримінальних правопорушень.
4. Об'єкт кримінального правопорушення.
5. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення.
6. Суб'єкт кримінального правопорушення.
7. Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення.
8. Поняття та види стадій вчинення умисного кримінального правопорушення.
9. Закінчене кримінальне правопорушення.
10. Готування до кримінального правопорушення.

Задачи

Задача 1

Громадянин О. у вечірній час ззаду напав на громадянку С., тримаючи її за плечі, тряс і вимагав віддати гроші. С. від переляку втратила свідомість і впала на землю. О. розгубився та втік із місця події, не спричинивши матеріальної шкоди. Громадянка О. прийшла до тями, перехожі викликали їй швидку допомогу. Лікарі, оглянувши О., не констатували тілесних ушкоджень, дали заспокійливе та направили додому. Визначте, чи є в діяннях О. склад кримінального правопорушення. Чи можна розглянути питання добровільної відмови О. від кримінального правопорушення за ст. 17 КК?

Задача 2

Громадянин З. мав із Д. давні неприязні стосунки. Після останньої сварки на ґрунті ревнощів до дружини З. незаконно придбав пістолет «Макарова». Однак Д. поїхав на заробітки за кордон на тривалий час і З. відмовився від думки вбити Д., оскільки його сімейні стосунки з дружиною налагодились. Пістолет викинув у річку. Чи є в діяннях З. склад кримінального правопорушення? Якщо є, визначте стадію вчинення кримінального правопорушення.

Задача 3

Громадянин Ц. після сварки з Є. запропонував своїм знайомим Ш. та Ч. вбити Є., на що вони дали свою згоду. Чи є в діяннях Ц., Ш. та Ч. кримінальне

правопорушення? Якщо так, визначте стадію кримінального правопорушення.

Задача 4

Громадянин К. починаючи з 22.06.2018 до 20.11.2018 у визначені дні, у середньому 3–4 рази на тиждень, а також у визначені ним же проміжки часу, у середньому 2–3 години на день, з метою отримання прибутку як результату господарської діяльності, достовірно знаючи, що А. виповнилося 12 років і він є малолітнім, без відома його батьків залучив вищезазначеного малолітнього до праці, яка полягала у виконанні різної фізичної роботи з господарства, яка за своїм обсягом і змістом відповідно до Класифікатора професій відповідає «підсобний працівник», чим фактично експлуатував останнього, виплачуючи йому грошову винагороду розміром 20–30 гривень за один робочий день, якою А. розпоряджався на свій розсуд. Своїми діями К. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 150 КК України, що кваліфікується як експлуатація дитини, яка не досягла віку, з якого законодавство дозволяє працевлаштування, через використання її праці та йому було призначено покарання у вигляді одного року обмеження волі. Визначте вид кримінального правопорушення залежно від ступеня тяжкості.

Задача 5

Громадянин Д., раніше судимий 26.06.2014 за ч. 2 ст. 185 КК України (до двох років позбавлення волі), на підставі ст. 75 КК України був звільнений від

відбування покарання з іспитовим строком два роки, іспитовий строк замінено на два роки позбавлення волі. Так, 04.01.2018 приблизно о 10 годині 40 хвилин Д. перебував у приміщенні магазину «Єва», де в нього виник корисливий умисел, спрямований на таємне викрадення чужого майна, повторно, таємно, за допомогою вільного доступу викрав із полиць магазину дезодорант у кількості 5 пляшок, зубну пасту, усього в загальній сумі 189 гривень 62 копійки. Перебуваючи в приміщенні зазначеного магазину, Д. був помічений його співробітниками. У цей момент, усвідомлюючи, що його дії, спрямовані на крадіжку чужого майна, виявлені співробітниками магазину, стали мати відкритий характер, продовжив свої дії щодо відкритого викрадення вищевказаного майна та, утримуючи його при собі, Д. з місця вчинення кримінального правопорушення намагався втекти. Однак він не встиг розпорядитися майном, тому що був затриманий охоронцем. Визначте, закінчене кримінальне правопорушення чи незакінчене. Якщо кримінальне правопорушення незакінчене, визначте його стадію та вид.

Тестові завдання

1. Формальне визначення кримінальне правопорушення відображає:

- а) юридичні ознаки кримінального правопорушення;
- б) соціальну сутність кримінального правопорушення;

в) соціально-юридичну ознаку кримінального правопорушення;

г) психологічну ознаку кримінального правопорушення.

2. Матеріальне визначення кримінального правопорушення виділяє:

а) юридичні ознаки кримінального правопорушення;

б) соціальну сутність кримінального правопорушення;

в) соціально-юридичну ознаку кримінального правопорушення;

г) психологічну ознаку кримінального правопорушення.

3. Формально-матеріальне визначення кримінального правопорушення відображає:

а) юридичні ознаки кримінального правопорушення;

б) соціальну сутність кримінального правопорушення;

в) соціально-юридичну ознаку кримінального правопорушення;

г) психологічну ознаку кримінального правопорушення.

4. Відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України кримінальним правопорушенням визнається:

а) протиправне каране діяння, за яке передбачена кримінальна відповідальність;

б) суспільно небезпечне, каране діяння, вчинене кримінальним правопорушником;

в) передбачене Кримінальним кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія чи бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення;

г) установлена Кримінальним кодексом активна дія, вчинена суб'єктом кримінального правопорушення.

5. До формальної ознаки кримінального правопорушення відносять:

а) винність;

б) караність;

в) суспільну небезпечність;

г) передбаченість діяння КК України.

6. До матеріальної ознаки кримінального правопорушення відносять:

а) передбаченість діяння КК України;

б) суспільну небезпечність;

в) винність;

г) караність.

7. До психологічної ознаки кримінального правопорушення відносять:

а) передбаченість діяння КК України;

б) суспільну небезпечність;

в) винність;

г) караність.

8. Суспільна небезпечність полягає в тому, що:

а) діяння, які заподіюють шкоду лише суспільним відносинам;

б) діяння або заподіює шкоду відносинам, що охороняє кримінальний закон, або містять реальну можливість заподіяння такої шкоди;

в) діяння, які заподіюють шкоду життю або здоров'ю людини;

г) діяння, які завдають шкоди державним органам.

9. Суб'єктом кримінального правопорушення визнають відповідно до ч. 1 ст. 18 ККУ України:

а) особу, яка вчинила кримінальне правопорушення і підлягає притягненню до кримінальної відповідальності;

б) фізичну особу, яка вчинила правопорушення і є осудною;

в) фізичну та юридичну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, якій виповнилося 18 років і може притягнутися до кримінальної відповідальності;

г) фізична, осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення віком, з якого може наставати кримінальна відповідальність;

10. Загальний вік притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення встановлений, років:

а) 11;

б) 14;

в) 16;

г) 18.

11. Винністю як ознаку кримінального правопорушення визнають:

а) психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності та їхніх наслідків, виражене у формі умислу або необережності;

б) психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності та їхніх наслідків, виражене у формі умислу;

в) ставлення особи до наслідків його кримінального діяння;

г) психічна характеристика, яку встановлює судово-психіатрична експертиза;

12. Кримінальна протиправність – це:

а) оцінка ступеня суспільної небезпеки;

б) юридична, правова оцінка суспільної небезпечності, закріплена в законі;

в) визначення правопорушення;

г) оцінка ступеня суспільної небезпеки виключно судом.

13. Під караністю як ознакою кримінального правопорушення йдеться:

а) про загрозу застосування за кримінальне правопорушення покарання, що міститься в санкціях кримінально-правової норми;

б) обов'язкове покарання державними органами за вчинене кримінальне правопорушення;

в) це вид покарання, який призначає суд;

г) покарання у вигляді штрафу чи позбавлення волі за вчинене суб'єктом кримінальне правопорушення.

14. Перелік кримінальних правопорушень, який дає Кримінальний закон:

а) застосовується за аналогією;

б) не є вичерпним;

в) є вичерпним;

г) за відсутності конкретного кримінального правопорушення в Кримінальному кодексі можна застосувати покарання за тими статтями, які найбільш схожі.

15. Відповідно до ч. 2 ст. 11 КК України кримінальне правопорушення не є:

а) діяннями, які не заподіяли шкоду суспільним відносинам;

б) дією або бездіяльністю, які хоча формально і містять ознаки кримінального правопорушення, але через малозначність не мають суспільної небезпеки;

в) дією або бездіяльністю, які хоча формально і містять ознаки кримінального правопорушення, але не спричинили великої матеріальної шкоди;

г) бездіяльністю, яка не могла заподіяти шкоду суспільним відносинам.

16. Формально-матеріальний критерій видів кримінального правопорушення відповідно до ст. 12 КК України передбачає класифікацію:

а) за певним видом і розміром покарання;

б) суб'єктами кримінального правопорушення;

в) особливостями конструкції;

г) видами об'єктів кримінального правопорушення.

17. Стаття 12 КК України встановлює таку класифікацію кримінальних правопорушень:

а) закінчені, незакінчені;

б) прості, складні;

в) невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі, особливо тяжкі;

г) з матеріальним складом, з формальним складом, усічені.

18. Кримінальним правопорушенням невеликої тяжкості визначають кримінальне правопорушення, за яке передбачене покарання у вигляді:

а) позбавлення волі на строк не більше ніж один рік, або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у вигляді штрафу розміром понад дві тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

б) позбавлення волі на строк не більше ніж два роки або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у вигляді штрафу розміром понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

в) позбавлення волі на строк не більше ніж три роки або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у вигляді штрафу розміром понад п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

г) будь-яке покарання не пов'язане з позбавленням волі.

19. Кримінальним правопорушенням середньої тяжкості визначають кримінальне правопорушення, за яке передбачене основне покарання у вигляді:

а) позбавлення волі на строк не більше ніж три роки або у виді штрафу розміром понад п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

б) позбавлення волі на строк не більше ніж два роки або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у вигляді штрафу розміром понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

в) у вигляді штрафу розміром не більше ніж десять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше ніж п'ять років;

г) позбавлення волі на строк не більше ніж десять років або у виді штрафу розміром не більше ніж двадцять п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

20. Тяжким кримінальним правопорушенням є кримінальне правопорушення, за яке передбачене основне покарання у вигляді:

а) штрафу розміром не більше ніж двадцять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше ніж п'ять років;

б) штрафу розміром не більше ніж тридцять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк більше ніж п'ятнадцять років;

в) штрафу розміром не більше ніж двадцять п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше ніж десять років;

г) лише позбавлення волі на строк до десяти років;

21. Особливо тяжким кримінальним правопорушенням є кримінальне правопорушення, за яке передбачено основне покарання у вигляді:

а) штрафу розміром не більше ніж двадцять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше ніж п'ять років;

б) штрафу розміром не більше ніж тридцять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк більше ніж п'ятнадцять років;

в) штрафу розміром понад двадцять п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі;

г) лише позбавлення волі на строк більше ніж десять років позбавлення волі.

22. Закінченим кримінальним правопорушенням визнають діяння, яке:

а) містить усі ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК;

б) у разі настання шкоди від вчиненого кримінального правопорушення;

в) у разі виконання суб'єктом кримінального правопорушення всіх дій, які він бажав вчинити для досягнення своєї мети кримінальне правопорушення;

г) у разі реального посягання на об'єкт кримінального правопорушення.

23. Замахом на кримінальне правопорушення:

а) є вчинення особою діяння у вигляді активної дії, безпосередньо спрямованої на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо водночас кримінальне правопорушення не було доведено до кінця із причин, що не залежали від її волі;

б) вчинення особою із прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на

вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо водночас кримінальне правопорушення не було доведено до кінця із причин, що не залежали від її волі;

в) вчинення особою діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо водночас кримінальне правопорушення не було доведено до кінця із будь-яких причин;

г) вчинення особою із прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо водночас кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з його власної ініціативи.

24. Відповідно до ст. 15 КК України замах на кримінальне правопорушення можна поділити:

- а) на простий і складний;
- б) закінчений і незакінчений;
- в) прямий і опосередкований;
- г) наявний і скритий.

25. Якщо особа виконала всі дії, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця, але кримінальне правопорушення не було закінчено із причин, які не залежали від її волі, – це:

а) закінчений замах на кримінальне правопорушення;

б) незакінчений замах на кримінальне правопорушення;

в) готування до кримінального правопорушення;

г) помилка.

26. Якщо особа із причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця, – це:

а) закінчений замах на кримінальне правопорушення;

б) незакінчений замах на кримінальне правопорушення;

в) готування до кримінального правопорушення;

г) помилка.

27. Відповідно до ст. 17 КК України добровільна відмова:

а) це припинення особою готування до кримінального правопорушення або замах на кримінальне правопорушення;

б) припинення особою діяння у вигляді активної дії, безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо водночас кримінальне правопорушення не було доведено до кінця із причин, що не залежали від її волі;

в) припинення особою лише готування до кримінального правопорушення, якщо водночас вона усвідомлювала можливість доведення кримінального правопорушення до кінця;

г) остаточне припинення особою за своєю волею готування до кримінального правопорушення або замах на кримінальне правопорушення, якщо водночас вона усвідомлювала можливість доведення кримінального правопорушення до кінця.

28. Чи підлягає особа, яка добровільно відмовилася від доведення кримінального правопорушення до кінця, кримінальній відповідальності:

а) не підлягає за будь-яких умов;

б) підлягає лише в тому разі, якщо фактично вчинене нею діяння містить склад іншого кримінального правопорушення;

в) підлягає за готування до кримінального правопорушення чи замаху на кримінальне правопорушення;

г) підлягає кримінальній відповідальності за умови можливості спричинення істотної шкоди?

29. О. з метою зґвалтування С. завдав останній два удари кулаком в обличчя, спричинивши їй легкі тілесні ушкодження у вигляді гематоми. Після умовлянь С. відпустити її та, побоюючись фізичної розправи з боку батька останньої, О. відпустив С., не вчинивши зґвалтування. Чи підлягає О. кримінальній відповідальності:

а) ні, не підлягає;

б) підлягає за замах на зґвалтування;

в) підлягає за замах на зґвалтування та спричинення легких тілесних ушкоджень;

г) підлягає за спричинення умисних легких тілесних ушкоджень?

Тема 3. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

1. Поняття обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
2. Ознаки обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
3. Класифікація обставин, що виключають кримінальні діяння.
4. Необхідна оборона.
5. Уявна оборона. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.
6. Крайня необхідність.
7. Фізичний або психічний примус.
8. Виконання наказу або розпорядження.
9. Діяння, пов'язане з ризиком.

Задачі

Задача 1

Г. засуджено за ст.124 КК за те, що під час захисту від М. і К., які безпричинно почали бити його, він перевищив межі необхідної оборони, вдаривши К. ножем і заподіявши йому тяжкі тілесні ушкодження. М. і К., молоді, фізично здорові, раптово вчинили напад на безлюдній вулиці і побили фізично слабкого Г., котрий переніс інфаркт та операцію на нозі і який попереджав їх, що буде захищатися ножем. Чи правильне рішення ухвалив суд? Аргументуйте відповідь.

Задача 2

19.01.2018 приблизно о 16 годині 30 хвилин між Є. та Ж. раптово виникла сварка, у процесі якої Ж. умисно завдав декілька ударів кулаком в обличчя Є., унаслідок чого згідно з висновком судово-медичної експертизи останньому заподіяно тілесні ушкодження, які належать до легких тілесних ушкоджень, які спричинили короточасний розлад здоров'я. Від отриманих тілесних ушкоджень Є. впав на землю, прикривши обличчя долонями, оскільки в нього від отриманих травм пішла з носу кров. Знаючи про те, що Ж. є кандидатом у майстри спорту з тайського боксу, професійно займається греко-римською боротьбою та рукопашним боєм, розуміючи, що він є більш фізично загартованим і розвинутим, у момент боротьби піднявся на ноги та крізь різкий біль, обороняючись від завдання ударів із боку Ж. та сприймаючи загрозу власному життю і здоров'ю, щоб останній не завдав йому більш тяжких ушкоджень, не будучи готовим до відбиття миттєвого нападу останнього, схопив дерев'яну палицю, яка лежала на поверхні землі і не була заздалегідь підготовлена для завдання тілесних ушкоджень, завдав йому удар по голові, унаслідок чого останньому відповідно до висновку судово-медичної експертизи були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження за критерієм небезпеки для життя. Є. було визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 124 КК України. Чи правомірне ухвалене рішення суду? Аргументуйте відповідь.

Задача 3

17.08.2018 близько 19 год 30 хв між Я. та Щ. виник конфлікт на побутовому ґрунті. У процесі виниклого конфлікту Я. в стані алкогольного сп'яніння, перебуваючи в спальному приміщенні вказаного будинку, завдав один удар в ділянку обличчя Щ., спричинивши останньому відповідно до висновку легкі тілесні ушкодження у вигляді синця в лівій щелепній ділянці. У подальшому Щ., захищаючись від Я., умисно спричинив останньому тяжкі тілесні ушкодження, а саме – завдав два удари колючо-різальним предметом Я. в ділянку живота, унаслідок чого спричинив йому відповідно до висновку тяжкі тілесні ушкодження за критерієм небезпеки для життя у вигляді проникаючого колото-різаного поранення передньої черевної стінки живота зліва та колото-різаної рани передньої черевної стінки живота. Щ. суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 124 КК України, а саме – умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони. Чи правомірне ухвалення рішення суду? Аргументуйте відповідь.

Задача 4

Г. та Д. 24.03.2018 близько 04 години 00 хвилин, під час побутового конфлікту, який виник раптово на ґрунті особистих неприязних відносин, почергово завдавали удари кухонними ножами по тілу один одному. Загалом Г. завдала 5 ударів клинком кухонного ножа по тілу Д., унаслідок чого спричинила останньо-

му тілесні ушкодження, які належать до легкого тілесного ушкодження. Натомість Д. під час вказаного конфлікту, намагаючись захиститись від протиправних посягань на його життя і здоров'я з боку своєї дружини Г., умисно з мотивів захисту та з метою спричинення фізичної шкоди Г. не оцінив небезпечність посягання та, тримаючи в правій руці кухонний ніж, завдав Г. численні удари клинком кухонного ножа, спричинивши їй колото-різані рани по передній поверхні грудної клітки на глибину 3 см та інші різані рани, які мають ознаки тяжкого тілесного ушкодження за критерієм безпеки для життя в момент його спричинення і в цьому разі перебуває в прямому причинному зв'язку з настанням смерті Г. Д. був визнаний винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 118 КК України, умисне вбивство внаслідок перевищення меж необхідної оборони. Чи правомірне ухвалення рішення суду? Аргументуйте відповідь.

Тестові завдання

1. Якщо особа в стані «уявної оборони» не усвідомлювала і не могла усвідомлювати помилковості свого припущення щодо нападу, але водночас перевищила межі захисту, – вона:

- а) підлягає відповідальності за необережне кримінальне правопорушення;
- б) не підлягає відповідальності;
- в) підлягає відповідальності за перевищення меж необхідної оборони;

г) підлягає відповідальності за умисне кримінальне правопорушення.

2. Чи можлива необхідна оборона проти правомірних дій:

а) можлива;

б) не можлива;

в) можлива, але без заподіяння шкоди здоров'ю;

г) можлива, для припинення вторгнення в житло?

3. У якому разі відсутній ексцес оборони, незалежно від тяжкості заподіяної шкоди:

а) нападу однієї особи;

б) протиправного вторгнення в житло;

в) нападу групи осіб;

г) всіх зазначених вище випадках?

4. Відповідно до ст. 38 КК України особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, після його вчинення можна заподіяти шкоду відповідно до небезпечності посягання та обстановки затримання в тому разі, якщо вона:

а) вчинила тяжке кримінальне правопорушення;

б) спричинила шкоду життю та здоров'ю інших осіб;

в) вчинила кримінальне правопорушення та ухиляється від затримання;

г) вчинила особливо тяжке кримінальне правопорушення.

5. За якої умови фізичний примус виключає відповідальність:

а) існувала реальна загроза заподіяння шкоди здоров'ю;

б) тяжка шкода здоров'ю вже була заподіяна;
в) унаслідок безпосереднього впливу фізичного примусу особа позбавлена можливості керувати своїми діями;

г) коли особа зазнала не тільки фізичного, але й психічного примусу?

6. У якому разі буде перевищення меж заподіяння шкоди під час виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінальної діяльності організованої групи чи кримінального правопорушення організації:

а) скоєння умисного кримінального правопорушення, що заподіяло істотну матеріальну шкоду;

б) скоєння необережного кримінального правопорушення, що спричинило особливо тяжкі наслідки;

в) скоєння тяжкого кримінального правопорушення, пов'язаного зі спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому;

г) немає правильної відповіді?

7. С. і К. вночі зустріли на вулиці 15-річного Л. і почали з хуліганських мотивів його бити. захищаючись, Л. ударив С. складним ножом, який мав при собі, що призвело до смерті. У діях Л. можна спостерігати:

а) необхідну оборону;

б) перевищення меж необхідної оборони;

в) умисне спричинення смерті;

г) звільнення від кримінальної відповідальності?

8. З. із метою охорони врожаю яблук встановив у саду вовчі капкани. В один із них потрапив

сусідський хлопчик, якому було спричинені тяжкі тілесні ушкодження. Чи підлягає З. кримінальній відповідальності:

- а) так, за перевищення меж необхідної оборони;
- б) на загальних підставах, за вчинення умисного кримінального правопорушення, де стан необхідної оборони відсутній;
- в) не підлягає;
- г) ні, бо діяв у стані необхідної оборони?

9. Ш. було висунуто обвинувачення в порушенні обов'язків щодо охорони майна. Адвокат подав клопотання про наявність обставин, які виключають кримінальне діяння. Підстава – наявність психічного примусу. Під час слідства було встановлено, що невідомі напали на магазин, який охороняв Ш., і погрожуючи пістолетом, забрали гроші та деякі товари. Потім вони наказали Ш. протягом години не виходити з приміщення, що той і зробив. Також було встановлено, що поруч із магазином у момент нападу був патрульний автомобіль служби охорони, до якого Ш. міг дістатися за 1,5–2 хвилини. Чи підлягає клопотання адвоката задоволенню:

- а) так, наявний психічний примус;
- б) ні, бо наявне перевищення меж крайньої необхідності;
- в) так, наявний виправданий ризик;
- г) на розсуд прокурора?

10. На С. напали двоє невідомих і намагалися її згвалтувати. Під час активного опору вона злама-

ла одному із нападників руку, а іншому – палець на руці. Чи повинна вона нести за це кримінальну відповідальність:

- а) так, це шкідливі дії з її боку;
- б) так, це небезпечні дії з її боку;
- в) ні, якщо вона не перевищила межі необхідної оборони;
- г) ні, це була необхідна оборона?

11. Що є підставою для необхідної оборони:

- а) напад;
- б) крадіжка із квартири;
- в) замах на грабіж;
- г) намагання угнати автомобіль, припаркований біля під'їзду?

12. Як можна захищатися в разі насильницького вторгнення в житло:

- а) із застосуванням предметів побуту;
- б) здійснювати постріли із вікна в бік тих, хто намагається зламати двері чи замок;
- в) застосувати прийоми рукопашного бою;
- г) будь-яким способом, у тому числі із застосуванням вогнепальної зброї?

13. Які категорії осіб мають право на необхідну оборону:

- а) будь-які особи;
- б) працівники поліції;
- в) працівники недержавних служб безпеки;
- г) працівники прокуратури, суду, виконавчої служби?

14. Який вид юридичної відповідальності настає, коли особа одночасно перебувала в стані сильного душевного хвилювання та необхідної оборони:

- а) кримінальна відповідальність не передбачена;
- б) цивільно-правова відповідальність із відшкодування заподіяної шкоди;
- в) кримінальна відповідальність;
- г) адміністративна відповідальність?

15. У якому разі настає кримінальна відповідальність у разі перевищення меж, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення:

- а) умисного заподіяння смерті чи тяжкого тілесного ушкодження;
- б) заподіяння тілесних ушкоджень і майнової шкоди;
- в) заподіяння смерті через необережність;
- г) заподіяння значної майнової шкоди власнику, майно якого намагався викрасти правопорушник?

16. Які умови повинні бути дотримані під час затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення:

- а) наявність реальної загрози для охоронюваних кримінальним законом прав, свобод та інтересів особи, держави та суспільства;
- б) наявність загрози для охоронюваних кримінальним законом права власності, громадської безпеки, громадського порядку;
- в) здійснення замаху на крадіжку чи грабіж на очах у власника майна;

г) здійснення хуліганства на очах у громадян?

17. Хто має право затримувати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення:

а) лише працівники патрульної поліції;

б) лише слідчий поліції;

в) будь-яка особа;

г) лише оперативний працівник поліції?

18. Коли виникає право на затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення:

а) коли розпочато замах на кримінальне правопорушення, пов'язаний із посяганням на особисту безпеку, життя та здоров'я особи, її волю, статеву свободу та статеву недоторканність;

б) коли розпочато будь-який військове кримінальне правопорушення;

в) коли розпочато будь-яке кримінальне правопорушення проти громадської безпеки;

г) коли розпочато будь-яке кримінальне правопорушення проти власності?

19. За яке кримінальне правопорушення повинна відповідати особа, яка заподіяла шкоду іншій особі під час уявної оборони:

а) лише за вбивство через необережність;

б) за умисне кримінальне правопорушення;

в) лише за умисне вбивство;

г) за необережне кримінальне правопорушення?

20. Які ознаки відрізняють уявну оборону від необхідної:

а) темний час доби та помилка в діях потерпілого;

б) відсутність реального посягання;

- в) заподіяння шкоди нападнику;
- г) активний захист?

21. Який вид відповідальності настає, коли особа під час озброєного нападу відібрала вогнепальну зброю в нападника та захищалася за допомогою неї:

- а) якщо не були перевищені межі необхідної оборони, то будь-яка відповідальність виключається;
- б) кримінальна відповідальність;
- в) цивільно-правова відповідальність у разі заподіяння шкоди;
- г) адміністративна відповідальність?

22. Чи повинен працівник поліції нести кримінальну відповідальність за виконання явно протиправного наказу чи розпорядження:

- а) ні, це виконання службових обов'язків;
- б) ні, це обставина, що виключає кримінальне протиправне діяння;
- в) так, лише в разі заподіяння шкоди громадянам;
- г) так, обов'язково?

23. Визначте ознаки законності наказу чи розпорядження:

- а) віддання наказу чи розпорядження у встановленому порядку, установленій формі, старшим начальником;
- б) віддання наказу чи розпорядження у встановленій формі старшим начальником;
- в) віддання наказу чи розпорядження безпосереднім начальником;
- г) віддання наказу чи розпорядження начальником.

24. За якої умови настає кримінальна відповідальність у разі вчинення кримінального правопорушення під впливом фізичного чи психічного примусу:

а) коли особа, яку примусили, не могла керувати своїми діями;

б) коли особа, яку примусили, не могла усвідомлювати характеру дій, до яких її примушують;

в) коли особа, яку примусили, не могла знати наслідків дій, до яких її примушують;

г) коли особа, яку примусили, не могла знати потерпілого?

Тема 4. Поняття звільнення від кримінальної відповідальності

1. Ознаки звільнення від кримінальної відповідальності.

2. Класифікація видів звільнення від кримінальної відповідальності.

3. Відмінність звільнення від кримінальної відповідальності від її виключення.

4. Характеристика окремих видів звільнення від кримінальної відповідальності.

5. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.

6. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням винного з потерпілим.

7. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з переданням особи на поруки.

8. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обставин.

9. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

10. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Задачи

Задача 1

23 вересня 2014 року о 19 год Б., перебуваючи біля будинку № 47 на вул. Кульчицькій, з метою заподіяння тілесного ушкодження, завдав Васильєву удар кулаком у голову, чим спричинив йому відповідно до висновку судово-медичного експерта легке тілесне ушкодження. У судовому засіданні винність у скоєному Бойко визнав повністю, щиро розкався. Чи може бути Б. судом звільнено від кримінальної відповідальності?

Задача 2

3 грудня 2017 року близько 02 год І., перебуваючи неподалік будинку № 1 по вул. Драгана під час конфлікту, який виник із Т., витягнув із кишені розкладний ніж, який мав із собою, та, взявши його в праву руку, умисно наніс ним один удар у ділянку живота з правого боку Т., спричинивши йому тілесне ушкодження у вигляді проникаючого поранення живота з наскрізним ушкодженням сліпої кишки, яке було небезпечним для життя на момент заподіяння та за цією ознакою належить до тяжкого тілесного ушкодження. І. в судовому засіданні винуватість у вчиненому визнав

повністю, просив врахувати, що у вчиненому щиро розкаюється, а також те, що діяв, захищаючи дівчат, які були з ним від конфлікту, що виник із компанією, яка була з Т., вибачається, зобов'язується відшкодувати завдану шкоду та просить суворо не карати. Чи є підстави звільнення І. від кримінальної відповідальності?

Задача 3

31 березня 2018 року близько 23 год 30 хв Степовий, перебуваючи поблизу домоволодіння № 8 по вул. Шевченка, маючи умисел на незаконне заволодіння транспортним засобом, з метою його тимчасового використання (покататись) підійшов до мотоцикла, який стояв на узбіччі, з об'ємом двигуна 125 см³, вартістю 5 040,00 грн, що належав потерпілій Ч., та, діючи умисно, без дозволу власника, всупереч його волі, сів на мотоцикл, завів двигун механічною лапкою та після чого на вказаному транспортному засобі зник із місця вчинення кримінального правопорушення, незаконно заволодівши транспортним засобом. С. у судовому засіданні вину у вчиненні кримінального правопорушення визнав повністю за пред'явленим обвинуваченням, та пояснив, що він дійсно 31 березня 2018 року заволодів мотоциклом марки «Минск 31121», який належить Ч. У вчиненні злочину щиро розкаюється та просить суворо не карати. Визначте можливість і підстави звільнення С. від кримінальної відповідальності. Відповідь аргументуйте.

Задача 4

Обвинувачений Ш. 7 червня 2017 року о 1 годині 30 хвилин, перебуваючи біля весільного залу «Калина», розташованого по вул. Центральній, грубо порушуючи громадський спокій і порядок, із мотивів явної неповаги до суспільства, з особливою зухвалістю, безпричинно з хуліганських спонукань, розпочав конфлікт із П., у процесі якого почав лаятися в бік останнього, після чого, не реагуючи на зауваження, продовжуючи свої хуліганські дії, умисно наніс один удар склянкою з пивом «Оболонь» ємністю 0,5 літра, яку тримав правій руці, у ділянку голови, а саме по потилиці громадянину К., унаслідок чого спричинив потерпілому К. тілесні ушкодження у вигляді забитої рани потиличної ділянки голови, які згідно з висновком судово-медичного експерта належать до групи легких тілесних ушкоджень з короткочасним розладом здоров'я. Кваліфікуйте дії Ш. Визначте, до яких категорій кримінального правопорушення належать скоєні винним діяння. З'ясуйте, чи є можливість за зазначених обставин звільнити винного від кримінальної відповідальності.

Задача 5

28 липня 2018 року близько 04 год П., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння та прагнучи задовольнити свою статеву пристрасть, наблизився до домогосподарства, у якому проживає Кузьмина, але в той момент почав гавкати собака та із будинку з ліхтариком вийшла потерпіла Кузьмина, помітивши це, П. захова-

вся у траві неподалік будинку, а саме ліг на землю. Кузьміна, не виявивши на подвір'ї сторонніх осіб, повернулася до будинку і водночас П. підбіг до вхідних дверей будинку та постукав у них. Почувши стук у двері, К. вийшла із будинку, тоді П., діючи з прямим умислом з метою вчинення насильницького статевого акту, достовірно знаючи, що К. є особою похилого віку, у будинку мешкає одна, використовуючи свою фізичну силу, штовхнув потерпілу у грудну клітку та збив її з ніг, унаслідок чого вона впала на землю. У подальшому потерпіла підвелась із землі та побігла в напрямку свого будинку, проте П. її наздогнав, повалив на землю з метою подолання її активного фізичного опору, пов'язаного з її небажанням мати статевий контакт, застосував до неї фізичне насильство, що полягало в утриманні її своїми руками за зап'ястя обох рук, прижавши її тіло до землі своїм тілом. Подолавши в такий спосіб активний фізичний опір потерпілої, П., застосовуючи до потерпілої фізичне насильство, яке полягало в насильницькому утриманні за тіло, унаслідок чого остання не мала змоги підвестись, всупереч волі останньої, продовжував згвалтування. У процесі статевого акту К., продовжуючи активні спроби подолати фізичну силу насильника, за допомогою ліхтарика, з яким вийшла із будинку, завдала один удар П. в ділянку лівого вуха, від чого він впав на землю, а, підвівшись, побіг у невідомому напрямку. Визначте підстави звільнення П. від кримінальної відповідальності, передбачені КК України. Чи може бути звільнено особу від кримінальної відповідальності в разі вчинення кримінального право-

порушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України? Чи є підстави для звільнення П. від кримінальної відповідальності? Відповідь аргументуйте.

Тестові завдання

1. Звільнення від кримінальної відповідальності може бути здійснено:

- а) судом;
- б) слідчим, за погодженням із прокурором;
- в) спеціально уповноваженою особою;
- г) прокурором.

2. Одна з умов звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям:

- а) вчинення вперше кримінального правопорушення невеликої тяжкості;
- б) вчинення кримінального правопорушення, за яке передбачено 2 роки позбавлення волі;
- в) вчинення нетяжкого кримінального правопорушення вперше;
- г) вчинення вперше кримінального правопорушення невеликої тяжкості або необережного кримінального правопорушення середньої тяжкості, крім корупційних кримінальних правопорушень.

3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням винного з потерпілим можливе, зокрема, у разі:

- а) усунення заподіяної шкоди;
- б) публічного усного вибачення;
- в) примирення з потерпілим і відшкодування завданих нею збитків або усунення заподіяної шкоди;

г) вибачення в засобах масової інформації.

4. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з переданням особи на поруки (за наявності інших умов) можливе в разі:

а) вчинення вперше кримінального правопорушення невеликої тяжкості або середньої тяжкості, крім корупційних кримінальних правопорушень;

б) вчинення особою вперше кримінального правопорушення невеликої або середньої тяжкості;

в) у разі вчинення особою вперше кримінального правопорушення невеликої тяжкості;

г) у разі вчинення тяжкого кримінального правопорушення, але покарання, за яке призначено більш ніж 5 років позбавлення волі.

5. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з переданням особи на поруки (за наявності необхідних умов) можливе:

а) за клопотанням батьків;

б) клопотанням підприємства;

в) без будь-якого клопотання;

г) клопотанням суду.

6. Однією з умов звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з переданням її на поруки є те, що ця особа:

а) протягом 6 місяців із дня передання її на поруки виправдає довіру, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадський порядок;

б) протягом року із дня передання її на поруки виправдає довіру, не ухилятиметься від заходів виховного характеру і не порушуватиме громадський порядок;

в) протягом 2 років із дня передання її на поруки виправдає довіру, не ухилятиметься від заходів виховного характеру і не порушуватиме громадський порядок;

г) протягом 3 років із дня передання її на поруки виправдає довіру, не ухилятиметься від заходів виховного характеру і не порушуватиме громадський порядок.

7. Особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, звільняють від кримінальної відповідальності у випадках передбачених:

а) КПК України;

б) КК України;

в) Законом України «Про амністію»;

г) Указом Президента про помилування.

8. Особа, звільнена від кримінальної відповідальності з переданням на поруки, що порушує умови передання її на поруки:

а) не може бути притягнутою до кримінальної відповідальності за вчинене нею кримінальне правопорушення;

б) притягується до кримінальної відповідальності за вчинене нею кримінальне правопорушення;

в) піддається більш суворим заходам виховного характеру;

г) звільняється від кримінальної відповідальності.

9. Якщо особа ухилилася від слідства або суду, перебіг давності:

- а) зупиняється;
- б) подвоюється;
- в) залишається без змін;
- г) продовжується.

10. Перебіг давності обчислюється за кожне кримінальне правопорушення окремо, якщо до закінчення строків давності особа вчинила нове кримінальне правопорушення:

- а) середньої тяжкості;
- б) тяжке кримінальне правопорушення;
- в) особливо тяжке кримінальне правопорушення;
- г) всі відповіді правильні.

11. Визначте початок перебігу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності:

- а) із дня вчинення особою кримінального правопорушення;
- б) із дня виявлення правоохоронними органами кримінального правопорушення,
- в) із дня порушення кримінального провадження;
- г) із дня винесення обвинувального вироку.

12. Давність не застосовується за будь-яких умов у разі:

- а) вчинення диверсії (ст. 113 КК);
- б) вчинення державної зради (ст. 111 КК);
- в) порушення законів і звичаїв війни (ст. 438 КК);
- г) усі відповіді правильні.

13. У разі вчинення кримінального правопорушення невеликої тяжкості, за яке передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі, особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо із дня вчинення нею кримінального правопорушення і до дня набрання вироком законної сили минули такі строки:

- а) п'ять років;
- б) чотири роки;
- в) два роки;
- г) десять років.

14. У разі переривання перебігу давності обчислення давності вразі вчинення нового кримінального правопорушення середньої тяжкості, тяжкого або особливо тяжкого, починається:

- а) із дня вчинення нового кримінального правопорушення;
- б) з наступного дня після вчинення кримінального правопорушення;
- в) через 10 днів після вчинення нового кримінального правопорушення;
- г) жодної правильної відповіді.

15. Де визначено перелік корупційних кримінальних правопорушень, за вчинення яких до осіб не можна застосовувати інститут звільнення від кримінальної відповідальності:

- а) КПК України;
- б) примітці до статті 45 КК України;
- в) статті 12 КК України;
- г) статті 44 КК України?

Тема 5. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

1. Кримінальні правопорушення проти життя особи.
2. Діяння у складі вбивства. Наслідки у складі вбивства.
3. Кваліфіковані види умисного вбивства.
4. Привілейовані види умисного вбивства.
5. Посягання на життя окремих категорій осіб.
6. Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.
7. Поняття і види тілесних ушкоджень.
8. Суспільно небезпечні діяння у складі тілесних ушкоджень.
9. Наслідки у складі тяжких тілесних ушкоджень.
10. Розлад здоров'я як ознака тілесних ушкоджень.
11. Втрата працездатності як ознака тілесних ушкоджень.
12. Відмінність побоїв від тілесних ушкоджень.
13. Відмінність катування від тілесних ушкоджень і побоїв.
14. Розмежування складів залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

Задачі

Задача 1

Ветрова та Стовбур вирішили зареєструвати шлюб, але через декілька днів після подання відповідної заяви, чоловік дізнався, що його обраниця хворіє на туберкульоз. З огляду на це він відмовився від реєстрації шлюбу. Ветрова, глибоко засмучена цим вчинком, покінчила життя самогубством. Чи можна притягнути Стовбура до кримінальної відповідальності за доведення до самогубства та чому?

Задача 2

Електрик за фахом Головін для охорони свого квітника огородив його сталевим дротом і ввечері під'єднав до електромережі. Його сусід Мощенко, вмикаючи електричне освітлення на вулиці, потрапив під напругу й був смертельно травмованим. Чи є склад кримінального правопорушення в діях Головіна? Якщо так, який і чому?

Задача 3

Співробітник одного з науково-дослідних інститутів Семенов розробив формулу ліків, що, на його думку, могли вилікувати його тяжкохвору дружину. Проте вони не були належно перевіреними, випробуваними й зареєстрованими.

Варіант 1: після тривалого вживання цих ліків дружина Семенова померла. Експертиза встановила, що смерть настала внаслідок передозування одним із

хімічних елементів, наявним у складі ліків, які приймала дружина.

Варіант 2: дружина Семенова залишилася живою, але було встановлено, що внаслідок вживання винайдених її чоловіком ліків стан здоров'я жінки значно погіршився.

Кваліфікуйте дії Семенова.

Задача 4

Ковальов разом зі своєю дівчиною Богданою та її подругою Алісою вживали алкогольні напої. Увечері він у стані алкогольного сп'яніння пішов проводити дівчат додому. Коли вони зайшли на міст, що розташована над залізничними коліями, Ковальов почав із ними прощатися. Стоячи біля перил мосту й належно не координуючи своїх дій, він, щоб поцілувати Богдану, підняв її на руки. Остання, не бажаючи цього, штовхнула його руками в обличчя, унаслідок чого Ковальов не зміг її утримати, і вона, перекинувшись через перила, упала з мосту. Від одержаних травм Богдана померла. Кваліфікуйте дії Ковальова.

Задача 5

Малій під час однієї зі сварок жорстоко побив свою дружину, яка перебувала на третьому місяці вагітності, що призвело до смерті дитини. Кваліфікуйте його дії. Чи має значення для кваліфікування той факт, що він не знав про вагітність дружини?

Задача 6

Увечері на вулиці Шуляк і Купенко зустріли Прохорова й Смолова. Шуляк без жодного приводу ударив кулаком в обличчя Смолова, почав переслідувати Прохорова, але останній зміг утекти. Повернувшись до Смолова, який лежав на землі, Шуляк і Купенко перетягли його подалі від свідків у город і побили ногами. Від завданих ушкоджень Смолов через декілька днів помер у лікарні. У висновку судово-медичної експертизи стало відомо, що внаслідок одержаних тілесних ушкоджень він відчував особливо сильний біль. Кваліфікуйте дії Шуляка й Купенка.

Задача 7

Юрченко у дворі будинку свого батька вечеряв із членами сім'ї та іншими особами, серед яких був Сидоров. Коли останній вийшов із двору, Юрченко за ним вибіг, почувши шум мотоцикла, що проїхав поряд, тому що вирішив, що Сидоров намагається вкрасти його мотоцикл. Через це між ними виникла сварка. Сидоров відштовхнув від себе Юрченка, після чого той у запалі гніву схопив торбинку зі скляною банкою, що висіла на паркані, та вдарив нею Сидорова по обличчю, унаслідок чого банка розбилася. Сидоров зазнав численних поранень обличчя, зокрема правого ока, що призвело до втрати цим оком зору на 100 %. Під час лікування потерпілого в лікарні йому було видалено травмоване око. Кваліфікуйте дії Юрченка.

Тестові завдання

1. Що не є метою вчинення кримінального правопорушення «катування»:

- а) одержати від потерпілого кошти чи інше майно;
- б) примусити потерпілого вчинити дії, що суперечать його волі;
- в) примусити іншу особу вчинити дії, що суперечать її волі;
- г) отримати від потерпілого визнання;
- д) залякати потерпілого?

2. Яка кваліфікаційна ознака відсутня у складі кримінального правопорушення «умисне тяжке тілесне ушкодження»:

- а) вчинене на замовлення;
- б) таке, що спричинило смерть потерпілого;
- в) вчинене з корисливих мотивів;
- г) вчинене групою осіб;
- д) вчинене з мотивів расової нетерпимості?

3. У якому разі наявне умисне вбивство двох або більше осіб:

- а) якщо воно вчинено в одному місці;
- б) якщо воно вчинено в один час;
- в) якщо їхнє вбивство охоплювалося єдиним умислом винного;
- г) якщо воно вчинено в одному місці і в один час;
- д) у будь-якому із вказаних вище?

4. Склад кримінального правопорушення як «умисне вбивство малолітньої дитини» наявний тоді, коли:

а) винний достовірно знав, що потерпілий є малолітнім або припускав це, або за обставинами справи повинен був і міг це усвідомлювати;

б) винний знав, що потерпілий є малолітнім або міг це припускати чи усвідомлювати;

в) винний мав намір заподіяти смерть саме малолітній особі;

г) винний достовірно знав, що потерпілий є малолітнім або не знав цього, хоча мав знати чи усвідомлювати це;

д) винний достовірно знав, що потерпілий є малолітнім або припускав це, або за обставинами справи повинен був це усвідомлювати.

5. Дії особи кваліфікують як умисне вбивство заручника:

а) лише тоді, коли винна особа була причетною до вчинення кримінального правопорушення «захоплення заручників»;

б) незалежно від того, чи була винна особа причетною до вчинення кримінального правопорушення «захоплення заручників»;

в) лише тоді, коли винна особа не була причетною до вчинення кримінального правопорушення «захоплення заручників»;

г) лише тоді, коли відсутній значний проміжок часу між цим кримінальним правопорушенням і захопленням заручників;

д) незалежно від того, чи була винна особа причетною до вчинення кримінального правопорушення «захоплення заручників» та незалежно від того, чи мотив такого вбивства має зв'язок із цим кримінальним правопорушенням.

6. У якій відповіді неправильно названо випадок, за наявності якого дії особи мають бути кваліфіковані як умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю:

а) винна особа в подальшому з метою приховання цього кримінального правопорушення знищила або розчленувала труп;

б) якщо винний, позбавляючи потерпілого життя, усвідомлював, що завдає йому особливих фізичних страждань;

в) якщо винний, позбавляючи потерпілого життя, усвідомлював, що завдає йому особливих моральних страждань;

г) якщо винний, позбавляючи потерпілого життя, усвідомлював, що завдає йому особливих психічних страждань;

д) дії винної особи були поєднані із знущенням над трупом або вчинювалося в присутності близьких потерпілому осіб?

7. У якій відповіді неправильно названо випадок, за наявності якого дії особи мають бути кваліфіковані як умисне вбивство з корисливих мотивів:

а) тоді, коли винний одержав ту вигоду, яку бажав одержати внаслідок вбивства;

б) тоді, коли виник корисливий мотив після вчинення цього кримінального правопорушення;

в) тоді, коли виник корисливий мотив під час вчинення цього кримінального правопорушення;

г) тоді, коли виник корисливий мотив до початку вчинення цього кримінального правопорушення;

д) тоді, коли винний, позбавляючи життя потерпілого, бажав одержати узв'язку з цим матеріальні блага для себе або інших осіб?

8. У якій відповіді правильно названо випадок, за наявності якого дії особи мають бути кваліфіковані як умисне вбивство з хуліганських мотивів:

а) під час сварки;

б) під час бійки, яку розпочав сам потерпілий;

в) з помсти;

г) без будь-якої причини з використанням малозначного приводу;

д) на ґрунті особистих мотивів, якщо водночас було порушено громадський порядок?

9. Чи потрібно дії винного, який вчинив умисне вбивство з метою приховати кримінальне правопорушення іншої особи, додатково кваліфікувати ще й за ст. 396 «Приховування кримінального правопорушення»:

а) потрібно;

б) не потрібно;

в) потрібно, якщо кримінальне правопорушення було тяжким чи особливо тяжким;

г) потрібно, якщо він усвідомлював факт вчинення іншого кримінального правопорушення;

д) потрібно, якщо ці кримінальні правопорушення поєднанні єдиним мотивом?

10. Як потрібно кваліфікувати умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть із трупом:

а) умисне вбивство поєднане із зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом;

б) умисне вбивство вчинене з особливою жорстокістю;

в) умисне вбивство з хуліганських мотивів;

г) за сукупністю кримінальних правопорушень: просте умисне вбивство і зґвалтування чи задоволення статевої пристрасті неприродним способом;

д) за сукупністю кримінальних правопорушень: просте умисне вбивство і хуліганство?

11. Ким мають визнавати замовника умисного вбивства:

а) пособником кримінального правопорушення;

б) керівником кримінального правопорушення;

в) організатором кримінального правопорушення;

г) підбурювачем кримінального правопорушення;

д) підбурювачем або організатором кримінального правопорушення?

Тема 6. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

1. Розмежування складів зґвалтування та насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

2. Способи у складах зґвалтування та насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

3. Розмежування примушування до вступу в статевий зв'язок і зґвалтування та насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

Задачі

Задача 1

Шістнадцятирічний Сергієнко зустрівся з Шарاپовою. Коли їй виповнилося 14 років, хлопець мав із нею статевий зв'язок. Через певний період це знову повторилося. Хлопець знав про її вік. В акті судово-психіатричної експертизи зазначено, що в Шарاپової не виявлено психічних захворювань, відставання в психічному розвитку й психологічних змін в емоційно-вольовій сфері. Вона розуміла характер вчинюваних із нею дій.

Задача 2

Чумаченко товаришував із Шуваловою. Вони вирішили подати заяву про реєстрацію шлюбу. Скориставшись прихильністю до нього, він здійснив із нею

статевий акт. Після цього Чумаченко відмовився від реєстрації шлюбу, про який уже було відомо широкому колу осіб із родичів і знайомих Шувалової. Вважаючи себе зганьбленою, жінка намагалася покінчити життя самогубством. Поясніть, чи є в діях Чумаченка склад кримінального правопорушення?

Задача 3

На вулиці Яковець запрошував дівчат 6–10 років до себе додому подивитися мультиплікаційні фільми. Під час перегляду мультфільму Яковець починав роздягатися й мастурбувати. Дівчат, які, перелякавшись, починали кричати, чоловік відпускав, пригрозивши тим, що, якщо це стане відомо ще комусь, їм буде дуже погано. Одна з потерпілих Ярина кричати не стала, тому він, скориставшись цим, мав із нею статевий зв'язок. Кваліфікуйте дії Яковця.

Задача 4

Копилін і Жмурченко на квартирі останнього мали між собою статеві відносини. Робили це тоді, коли дружина Жмурченка йшла на роботу, а вдома залишався їхній спільний трирічний син Максим, не один раз на його очах. Кваліфікуйте дії Копиліна та Жмурченка.

Задача 5

Самойленко познайомився з Мажевською й запросив її до себе в гості. Пізно ввечері, маючи намір мати нею в статевий зв'язок, він намагався підняти її із

крісла. Жінка вирвалася та вибігла в коридор. Наздогнавши її, Самойленко замкнув двері, заявивши з погрозою, що з ним так не прощаються. Не бачачи виходу зі становища, Мажевська підбігла до відкритого вікна й викинулася з 6-го поверху. Від одержаних тілесних ушкоджень вона померла на місці. Кваліфікуйте дії Самойленка.

Задача 6

Три 14-річні подруги, розпивши спиртні напої, прийшли на танцмайданчик. Одній із них – Зленко сподобався Мохов, якого вона через подруг запросила на танок, а потім попросила її провести. П'яна Зленко дорогою сказала, що не хоче йти додому і попросила знайти місце, у якому можна переночувати. На вулиці Мохов мав із нею статевий зв'язок, після чого разом із Зотовою пішов у квартиру друга. Зайшовши до квартири, Зленко зняла босоніжки, а вже в кімнаті – сукню, і попросила Мохова посидіти з нею. У цей час у квартирі почали стукати батьки дівчини, які давно її розшукували. Вона разом із Моховим вибралися у двір через вікно. Подругам Зленко говорила, що, можливо, візьме з Моховим шлюб, проте під впливом батьків написала заяву прокуророві, що Мохов, погрожуючи кулаком, її згвалтував. Кваліфікуйте дії Мохова й Зленко.

Тестові завдання

1. Як потрібно кваліфікувати дії особи, якщо під час зґвалтування чи замаху на це кримінальне правопорушення винний заподіяв потерпілій особі смерть через необережність:

а) зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки;

б) за сукупністю кримінальних правопорушень – зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки і вбивство з необережності;

в) зґвалтування, що спричинило тяжкі наслідки;

г) за сукупністю кримінальних правопорушень – зґвалтування, що спричинило тяжкі наслідки і вбивство з необережності;

д) за сукупністю кримінальних правопорушень – зґвалтування і вбивство з необережності?

2. Як потрібно кваліфікувати погрозу вчинити вбивство, висловлену з метою подолання чи попередження опору потерпілої особи під час зґвалтування:

а) зґвалтування;

б) зґвалтування, що спричинило тяжкі наслідки;

в) за сукупністю кримінальних правопорушень – зґвалтування і погроза вбивством;

г) за сукупністю кримінальних правопорушень – зґвалтування, що спричинило тяжкі наслідки і погроза вбивством;

д) за сукупністю кримінальних правопорушень – замах на зґвалтування і погроза вбивством?

3. Що не може бути особливо тяжким наслідком під час зґвалтування:

- а) втрата потерпілою особою будь-якого органа;
- б) непоправне знівечення обличчя потерпілої особи;
- в) свідоме поставлення потерпілої особи в небезпеку зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби;
- г) самогубство;
- д) переривання вагітності?

4. Що не може бути особливо тяжким наслідком під час зґвалтування:

- а) вагітність потерпілої;
- б) самогубство;
- в) переривання вагітності;
- г) втрата репродуктивної функції;
- д) психічна хвороба?

5. Як потрібно кваліфікувати статеві зносини з потерпілою особою, яка внаслідок свого розумового відставання або малолітнього віку не могла розуміти характеру та значення здійснюваних із нею дій:

- а) зґвалтування, що спричинило тяжкі наслідки;
- б) зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки;
- в) зґвалтування з використанням безпорадного стану потерпілої особи;
- г) зґвалтування малолітньої особи;

д) за сукупністю кримінальних правопорушень згвалтування і статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості?

Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності

1. Загальні ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним зверненням чужого майна на користь винуватого чи третіх осіб («розкрадання»).
2. Форми «розкрадання».
3. Момент закінчення «розкрадання».
4. Таємність як ознака крадіжки.
5. Відмінність крадіжки від грабежу.
6. Діяння у складі розбою.
7. Відмінність розбою від насильницького грабежу.
8. Діяння у складі вимагання.
9. Способи вимагання.
10. Відмінність вимагання від розбою та грабежу.
11. Способи вчинення шахрайства.
12. Відмінність привласнення, розтрати та заволодіння чужим майном через зловживання службовою особою своїм службовим становищем від інших форм «розкрадання».
13. Відмінність шахрайства та заподіяння майнової шкоди через обман чи зловживання довірою.

Задачи

Задача 1

Неценко для вчинення крадіжки проник до чужої квартири. Коли він почав складати цінні речі до валізи, випадково побачив заряджений револьвер. Разом з іншими речами він забрав і його. Біля свого дому чоловік був затриманий працівниками правоохоронних органів. Кваліфікуйте дії Неценка.

Задача 2

Ігнатенко, перебуваючи в будинку подружжя Семенових, після спільного вживання з ними алкогольних напоїв ударив приятеля молотком по голові, а потім ножем у шию. Після цього Ігнатенко вдарив його дружину ножем у живіт. Від одержаних поранень потерпілі померли, а Ігнатенко, заволодівши 10 тис. грн, зник із місця вчинення кримінального правопорушення. Кваліфікуйте дії Ігнатенка. Чи має значення для кваліфікації час виникнення умислу на заволодіння майном?

Задача 3

Симонов перебував у неприязних стосунках із Зотовим. У темний період доби він, у стані алкогольного сп'яніння через вікно проник у будинок Зотова, у якому напав на нього та завдав йому ударів по голові й тулубу, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження. Після цього Симонов заволодів майном потерпілого на суму 20 тис. грн. Кваліфікуйте дії Симонова.

Задача 4

Криворучко й Суслов за попередньою домовленістю ввечері напали на Зарецького, щоб відібрати його речі, той чинив опір. Тоді Криворучко вдарив його кулаком в обличчя, а Суслов – по нозі, зваливши його на землю. Щоб остаточно подолати опір, Криворучко вдарив Зарецького носком черевика у скроню. Потерпілий втратив свідомість, після чого нападники зняли з нього плащ і забрали мобільний телефон. Прийшовши до свідомості, Зарецький добрався до поліклініки, у якій йому було надано допомогу. Згідно з висновком судово-медичної експертизи, виявлені на його тілі побої належать до легких тілесних ушкоджень без розладу здоров'я. Кваліфікуйте дії Криворучка й Сусллова.

Задача 5

Бойченко, раніше судимий за крадіжку майна, заскочив до вагона трамвая, що їхав у парк. Скориставшись тим, що пасажирів було лише троє, чоловік напав на кондуктора Єрмолаєву та намагався забрати в неї сумку із грошима, погрожуючи ножем. Тоді у трамвай заскочив працівник поліції, якому Бойченко чинив опір і намагався завдати удар ножем. З допомогою пасажирів Бойченка було затримано. Кваліфікуйте його дії.

Задача 6

Левченко отримувала пенсійні виплати, призначені їй за віком, упродовж 6 місяців. Проте внаслідок перевірки було встановлено, що до пенсійного віку їй не вистачає 6 років. Документ про народження, пода-

ний Левченко у відділ соціального забезпечення, був виданий її старшій сестрі, яка померла через 2 роки після народження. Кваліфікуйте дії Левченко.

Тестові завдання

1. Що не є предметом складу кримінального правопорушення «Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося в неї»:

- а) чуже майно, яке має особливу історичну цінність;
- б) чуже майно, яке має особливу наукову цінність;
- в) чуже майно, яке має особливу культурну цінність;
- г) скарб;
- д) чуже майно, яке має особливу естетичну цінність?

2. Як потрібно кваліфікувати дії особи, котра протиправно таємно заволоділа майном, але не мала реальної можливості розпоряджатися чи користуватися ним і одразу була викрита:

- а) незакінчений замах на крадіжку;
- б) закінчений замах на крадіжку;
- в) готування до крадіжки;
- г) закінчене кримінальне правопорушення;
- д) дрібне розкрадання?

3. Як потрібно кваліфікувати вимогу виконати (не виконати) невиконане зобов'язання:

- а) шахрайство;
- б) вимагання;

в) примушування до виконання цивільно-правового зобов'язання;

г) протидія законній господарській діяльності;

д) самоправство?

4. У якій відповіді неправильно названо один із способів викрадення електричної або теплової енергії:

а) обман;

б) самовільне підключення до електричної чи теплової мережі;

в) втручання в роботу технічних засобів передавання енергії;

г) самовільне використання без приладів обліку;

д) умисне пошкодження приладів обліку?

5. Як потрібно кваліфікувати дії особи, котра повідомила потерпілій особі неправдиві відомості, яка через вік, фізичні чи психічні вади або інші обставини не могла правильно оцінювати і розуміти зміст, характер і значення своїх дій або керувати ними, заволодівши в такий спосіб її майном:

а) шахрайство;

б) крадіжка;

в) грабіж;

г) заподіяння майнової шкоди через обман або зловживання довірою;

д) привласнення майна?

6. Кирило, проходячи центральною вулицею міста, побачив припаркований на стоянці біля одного із супермаркетів автомобіль. Коли підійшов

ближче, побачив, що водій міцно спить, а двері в автомобілі не замкнені. Скориставшись ситуацією, злодій легко їх відкрив і побачив в салоні ящики з яйцями. І поки водій спав, Кирило виніс із салону авто шість ящиків яєць. Потім дочекався ранку і продав яйця за півціни на центральному ринку. Дайте правову оцінку вчиненому:

- а) крадіжка;**
- б) крадіжка, поєднана із проникненням у приміщення чи сховище;**
- в) грабіж;**
- г) грабіж, поєднаний із проникненням у приміщення чи сховище;**
- д) у діях Кирила немає жодного із вищевказаних складів кримінального правопорушення.**

7. Тетяна, скориставшись відсутністю консультантів, винесла з магазину техніки кавоварку. Однак, виходячи з магазину, вона зустріла сусідку Богдану, яка побачивши кавоварку, запитала Тетяну, чому та обрала саме цю модель, оскільки також прийшла у магазин за такою технікою. Тетяна безперешкодно принесла кавоварку додому. Дайте оцінку діям Тетяни:

- а) крадіжка, поєднана із проникненням у приміщення;**
- б) грабіж, поєднаний із проникненням у приміщення;**
- в) крадіжка;**
- г) грабіж;**

д) у діях Тетяни немає жодного із вищеназваних складів кримінального правопорушення.

8. Маркіян, приставивши ніж до горла жінки, яка йшла темним парком, наказав зняти їй коштовності. Однак це побачив Арсен, який гуляв із собакою, та кинувся на допомогу. Побачивши Арсена, Маркіян кинувся тікати. Дайте правову оцінку діям Маркіяна:

а) насильницький грабіж;

б) розбій;

в) замах на грабіж;

г) замах на розбій;

д) у діях Маркіяна немає жодного із вищевказаних складів кримінального правопорушення.

Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

1. Поняття наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів і прекурсорів, їхнє місце у складах відповідних кримінальних правопорушень.

2. Діяння у складах кримінальних правопорушень, предметом яких є наркотичні засоби, психотропні речовини, їхні аналоги і прекурсори.

3. Діяння у складах кримінальних правопорушень, що сприяють поширенню наркоманії.

Задачі

Задача 1

Дудник, бажаючи заволодіти грошима, під виглядом наркотичних засобів збув Харитонову 10 г крейди замість кокаїну, отримавши 2 600 тис. доларів США. Харитонов хотів потім перепродати наркотичні засоби іншим особам. Кваліфікуйте дії Дудника та Харитонова.

Задача 2

Ганиченко, працюючи разом із 15-річним Завальним, неодноразово пригощав його спиртным. Під час чергового розпивання він запропонував йому викурити сигарку з гашишем, а потім того самого вечора ще одну. Після цього Ганиченко переконав Завального разом убити працівника їхнього підприємства Зоріна, який зняв із рахунку в банку 15 тис. грн для придбання імпортної радіоапаратури. Вони обговорили план, який здійснили наступного дня: під час розпивання завдали Зоріну в різні частини тіла ножових ударів: Ганиченко фінським, а Завальний – кухонним ножом. Гроші поділили. Під час обшуку в місці проживання Ганиченка було виявлено білий порошок, що за висновком судово-хімічної експертизи є гашишем. Кваліфікуйте дії чоловіків.

Задача 3

Григорович кілька разів у різних осіб на базарі купував гашиш і макову соломку, яку привозив на квартиру своєї близької знайомої Тарасенко, шість разів виготов-

ляв екстракційний опій. Наркотики він вживав сам, а також разом зі своїми знайомими, серед яких був 16-річний Босак. На квартирі Тарасенко вилучили гашиш, макову соломку, екстракційний опій, предмети для виготовлення та вживання наркотиків. Жінка під час допиту визнала, що знала про вживання Григоровичем наркотиків в її квартирі. Спочатку вона не погоджувалася на це, але він переконав її, що без наркотиків не зможе жити, тому дозволила готувати і вживати їх у своїй квартирі йому та його знайомим, а сама виходила на цей час до іншої кімнати. Кваліфікуйте дії винних.

Задача 4

Ходакова затримала поліція за бродяжництво. Під час затримання в нього в кишені було виявлено пакетик із газети з 0,2 г гашишу. Чоловік пояснив, що придбав його на базарі в хлопця на ім'я Олексій. Наркотичну речовину хотів вжити сам. Пів року тому в того самого Олексія він купив приблизно таку саму кількість гашишу. Кваліфікуйте дії Ходакова.

Задача 5

Зорін у себе на городі виростив мак. Його зерна він використав для приготування харчових страв, а зі стебел і головок виготовив 2 кг висушеної макової соломи, що мав намір споживати сам і продавати. Кваліфікуйте його дії.

Задача 6

Тимонін купив на базарі в раніше незнайомого йому Мірошниченка 1,5 кг висушеної макової соломи, приніс додому й сховав, щоб пізніше перепродати. Останній узяв її на полі державного господарства як пожнивні залишки після збирання врожаю маку. Кваліфікуйте дії чоловіків.

Тестові завдання

1. Під родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIII Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів», йдеться:

- а) про здоров'я населення як безпеку біофізіологічного та психічного стану невизначеного кола осіб;
- б) життя, здоров'я особи;
- в) життя, здоров'я, тілесну недоторканність особи;
- г) безпеку біофізіологічного та психічного стану осіб.

2. Поняття «великий розмір контрабанди наркотичних засобів» (ст. 305 КК України) визначається:

- а) є поняттям оціночним;
- б) сумою, що у 200 разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- в) визначається спеціально уповноваженим органом виконавчої влади;
- г) у 1 000 разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

3. Поняття прекурсорів (укажіть найбільш повну відповідь):

а) різні сорти рослин, які містять алкалоїди опіуму та рослини, у яких плодоносні та квітучі верхівки (суцвіття), пилок і смола містять тетрагідроканнабінол – наркотично активний алкалоїд;

б) речовини та їхні солі, що використовуються під час виробництва, виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин;

в) заборонені до обігу в Україні речовини природного чи синтетичного походження, хімічна структура і властивості яких подібні хімічній структурі та властивостям наркотичних засобів, психоактивну дію яких ці речовини відтворюють;

г) внесені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення в разі зловживання ними.

4. Вирощування коноплі для особистого вживання є діянням:

а) що тягне за собою адміністративну відповідальність;

б) соціально корисним;

в) кримінально-караним;

г) загалом не містить ознак правопорушення.

5. Поняття маку снодійного чи опійного:

а) рослини, які містять алкалоїди морфіну, кодеїну, тебаїну тощо;

- б) будь-які рослини сімейства макових;
- в) рослина з великими червоними суцвіттями;
- г) однорічні рослини, які містять алкалоїди тетрагідроканнабінолу.

6. Поняття коноплі (канабіс):

- а) будь-які рослини сімейства конопляних;
- б) рослини, які містять алкалоїди морфіну, кодеїну, тебаїну тощо;
- в) однорічні рослини, які містять алкалоїди тетрагідроканнабінолу;
- г) рослини, що містять алкалоїд гіосциамін.

Електронне навчальне видання

5336 **Методичні вказівки**
щодо проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять і самостійної роботи
з дисципліни **«Кримінальне право»**
для студентів спеціальності 293 *«Міжнародне право»*
освітнього ступеня *«бакалавр»*
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск М. О. Думчиков
Редактор І. О. Кругляк
Комп'ютерне верстання О. С. Бондаренко

Формат 60x84 / 16. Ум. друк. арк. 4,42. Обл.-вид. арк. 2,04.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.